

навчання, ми накреслили шляхи їх послідовного розв'язання й водночас змодельовали перспективи подальших лінгводидактичних студій.

Список використаних джерел

1. Бугайчук К. Л. Змішане навчання: теоретичний аналіз та стратегія впровадження в освітній процес вищих навчальних закладів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2016. Том 54. № 4. URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1434/1070>
2. Златів Л. Проблеми підготовки вчителя-словесника в умовах викликів сьогодення. *Лінгвістичні студії молодих дослідників*. Рівне, 2020. Вип. 11. С. 155–160.
3. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
4. Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти. URL: [zmishanenavchannia-bookletsreads-2.pdf](#).

РОБОТА З ПЕРЕКЛАДНИМИ ТЕКСТАМИ ЯК ЗАСІБ ВИФОРМУВАННЯ СИНТАКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

Кульбабська Олена Валентинівна

*доктор філологічних наук, професор, Чернівецький національний
університет імені Юрія Федьковича, o.kulbabska@chnu.edu.ua*

Сучасні вимоги до викладання філологічних дисциплін у закладах фахової передвищої та вищої освіти активізують пошуки нових методів і прийомів, що забезпечують об'єктивні умови для якнайефективнішого оволодіння лексичним, фраземним та граматико-стилістичним багатством української мови в трьох її іпостасях – як державної, як рідної та як іноземної. У цьому аспекті важливого значення набуває вибір лінгводидактичного матеріалу, що мав би не лише високий навчально-виховний потенціал для студентів, а й уможливив засвоєння ними світової та вітчизняної культурної спадщини, виформовуючи нове розуміння мови як неоціненного скарбу, основного чинника національного розвою.

«Коли мова заходить про втрати минулого, – слушно зауважує Іван Дзюба, – громадська увага, природно, насамперед концентрується на «великому терорі» 30-х років і на тих порівняно меншої величини руйнівних хвилях, що були перед ним та після нього. А вже далі громадська увага звертається і до явищ, вилучених уже внаслідок не самого фізичного терору, а терору ідеологічного, затаврованих і «відбракованих» із позицій світоглядної нетерпимості або політичної агресивності. Нарешті, третя група літературних явищ, що виявилися приреченими на тривале забуття, – це ті, які стали жертвами оскудніння духовних інтересів, «спрощення» смаків та й просто незацікавленості, лінощів, непам'ятливості. Занепад культури завжди має, сказати б, зворотну силу – спадщина стає «непосильною» і бачиться зубожено» [1, с. 8].

До цієї третьої групи суспільних явищ частково можна уналежнити й доробок українських перекладачів, іноді невинувато забутий, а іноді й непосильний для ширшого загалу через складність проблематики і глибину образного світосприймання («авторської картини світу»). Системно представити його студентам-філологам – одне із завдань обов'язкової навчальної дисципліни «Сучасна українська мова». Зокрема, у разі використання на лекціях і практичних заняттях із синтаксису близькочасових текстів паралельних перекладів іншомовного оригіналу, що їх виконали відомі українські перекладачі, можна поглибити синтаксичну компетентність бакалаврів і магістрантів, активізувати їх творчий і дослідницький потенціал.

Будь-який переклад – це мовленнєва тріада: вихідного тексту іноземною мовою, тексту перекладу й процесу перетворення першого в другий. Саме процес синтаксичної трансформації є найважливішим, оскільки він спричинює зіставлення й порівняння речень-висловлень для встановлення регулярних можливостей потенційної взаємозаміни двох чи більше еквівалентних (варіантних, кореферентних) одиниць української мови, об'єднаних спільним чи близьким граматичним значенням, але відмінних за граматичною формою та відтінками семантики.

Для випрацювання граматичних умінь і навичок студентів через аналіз структурно-семантичних і функційних особливостей

варіантних засобів вираження предикативності варто, на наше переконання, взяти до уваги науково-методичну працю В. Я. Мельничайка «Творчі роботи на уроках української мови» [2]. Учений обґрунтував ефективність *методики членування тексту на складники*, що дає змогу розпізнавати синтаксичну одиницю (синтаксему, словосполучення, предикативну частину складного речення, надфразу єдність) в текстовому масиві, установити її як певний структурно-семантичний комплекс, дослідити контекстні зв'язки та семантико-синтаксичні відношення з іншими елементами. Без сумніву, авторська методика, що охоплює різноманітні вправи аналітичного характеру, виформовує пошукові навички, комунікативні, когнітивні та дослідницькі компетенції студентів і учнів.

Використання та усвідомлений вибір синтаксичних варіантів у перекладних текстах залежить від пресупозиції та умов комунікації: стилю, жанру; офіційності / неофіційності ситуації мовлення тощо. Результати об'єктивації авторської думки, її граматичного структурування і «синтаксування» (термін О. Кубрякової) – усе це оприявнює інтерпретаційна процедура на ґрунті комунікативної компетенції мовця, що охоплює такі основні компоненти, як: 1) соціальні знання; 2) лінгвістичні знання; 3) здатність до інтерпретації дійсності. Зазначені чинники зумовлюють *трансформаційну модель перекладу* (З. Харріс, М. Хомський), що ґрунтується на процесах синтаксичного уподібнення, граматичних заміни, доповнення та еліпсування певних компонентів, членування та об'єднання речень, а також замінах порядку слів у реченні.

Зазначені вище синтаксичні трансформації послугують основою для такого типу вправ, як «Зміна мовного матеріалу» [2, с. 42–126], що й буде предметом наших подальших студіювань. На ґрунті дібраного фактичного матеріалу наведемо кілька прикладів-кореляцій за схемою: *Тип синтаксичного перетворення ↔ Вид вправи* (за В. Я. Мельничайком) ↔ *Приклади із паралельних українськомовних перекладів творів Миколи Гоголя* (міжмовні трансформації), як-от: 1) об'єднання двох простих речень оригіналу в одне складне в мові перекладу ↔ «Заміна мовних одиниць» [2, с. 102–114] ↔ *На нем ни облака. В поле ни речи* (М. Гоголь) → *На ньому – ні хмаринки. В полі –*

ні звуку. (А. Хуторян) // *На ньому – ні хмаринки; в полі – ні звуку* (І. Базилянська); 2) членування простого / складного речення першотексту на два й більше самостійних речення в мові перекладу) ↔ «Перебудова мовних одиниць» [2, с. 115–126] ↔ *Стой! здесь лежит что-то; свети сюда!* (М. Гоголь) → *Стій, тут лежить щось; світи-но сюди!* (А. Хуторян) // *Стривай, тут лежить щось. А посвіти-но сюди* (І. Базилянська).

Список використаних джерел

1. Дзюба І. М. Що за обрієм? (наша культурна спадщина і культурне майбуття). *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*. Київ, 1992. Вип. 1. С. 5–30.
2. Мельничайко В. Я. Творчі роботи на уроках української мови. Конструювання. Редагування. Переклад : посібник для вчителя. Київ : Радянська школа, 1984. 223 с.

«ПРАКТИКУМ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ» ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ

Кухар Ніна Іванівна

*кандидат філологічних наук, доцент, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
gulevich.nina68@gmail.com*

Прокопчук Людмила Володимирівна

*кандидат філологічних наук, доцент, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
liudapro578@gmail.com*

Усебічна підготовка фахівців із філологічних дисциплін передбачає глибоке знання ними мови, а також тих закономірностей і тенденцій, що виявляються в мовленнєвій практиці. Аналіз науково-методичної літератури та рівень фахової підготовки студентів у закладах вищої освіти свідчить, що потребує доповнення концепція формування орфографічної й пунктуаційної компетентностей майбутніх учителів української мови. «Практикум з української мови» – одна з перших лінгвістичних дисциплін, яку вивчають